

Ariadne auf Naxos

OPERA BALLET
VLAANDEREN

Ariadne auf naxos: briljant concertant

Johan Thielemans

Gezien op 17 februari 2021
Opera Ballet Vlaanderen / Live
streaming

De streaming van de concertante uitvoering van de opera 'Ariadne auf Naxos' van Richard Strauss, naar een libretto van Hugo von Hoffmannsthal door Opera Ballet Vlaanderen roept misschien de vraag op of het de moeite loont om twee uur voor je computerscherm te zitten. Het antwoord is een volmondig ja.

18 FEBRUARI 2021

Je mag deze 'Ariadne auf Naxos' van Opera Ballet Vlaanderen niet missen, ook als je het werk niet kent. Mocht je twijfelen: spring in de opname meteen naar de negentigste minuut, en luister naar de stembuitelingen van de Belgische coloratuur Lisa Mostin. Ik ben er zeker van dat je daarna meteen het hele werk vanaf de eerste noot wil horen. Er valt immers al vanaf de eerste inzetten van het orkest nog zoveel te genieten.

Met librettist Hugo von Hoffmannsthal heeft Strauss een soort veredelde komedie bedacht. In een eerste bedrijf voert het werk ons mee naar een heel rijk huis – opera was voor beide heren blijkbaar een tijdverdrijf van de elite. Maar ze zijn dan ook nog eens snobistisch, want ze voeren een rijke opdrachtgever op die te weinig smaak heeft.

Het verhaal? In het huis van de 'rijkste man van Wenen' zijn de voorbereidingen aan de gang voor een somptueus diner, gevolgd door een opvoering van een nieuwe opera, gebaseerd op de mythe van de Griekse godin Ariadne. Er loopt van alles mis, want er staat ook nog een komedie op het programma, en dat wordt allemaal een beetje van het goede teveel.

Tot afgrijzen van de componist komt als oplossing uit de bus dat de tragedie van Ariadne vermengd wordt met een divertissement (Even wordt over een balletvoorstelling gepalaverd, maar in de loop van het verhaal zijn Strauss en zijn kompaan dat blijkbaar vergeten, en wordt het een combinatie van de

tragedie met een stukje commedia dell'arte.)

In de inleiding zien we de conflicten achter de schermen : een dansleraar tegenover een componist, bijvoorbeeld, waarbij de componist zijn artistiek ideaal moet laten varen want zonder compromis komt er die speciale avond geen voorstelling.

Daarna volgt dan de 'echte' opera, de hoofdmoot van dit stuk. Daarin zien we Ariadne treuren op het eiland Naxos. Ze wacht op de god die haar in liefde zal laten ontvlammen. Deze treurige passage wordt onderbroken door de opkomst van de komedianten. Zerbinetta bezingt een liefde onder de mensen (de passage in de negentigste minuut die ik met stip heb aangeraden). Na de tragische sopraan, krijgen we nu de frivole, uiterst virtuoze coloratuurzangeres. We weten dat Strauss heel graag voor hoge vrouwenstemmen schreef. Hier leefde bij zich uit door als het ware onmogelijke buitelingen te schrijven, een uitdaging voor elke zangeres.

In deze concertante opvoering bij de Vlaamse opera overwint Lisa Mostin alle hinderpalen en valkuilen. Haar aria loopt uit op een Weense wals, meeslepend als geen een en gezongen met alle Italiaanse komedianten. De opera wordt afgesloten in het tragisch idioom : de god arriveert, zodat de twee protagonisten in elkaars armen kunnen vallen. Hoe ze zingen, is prachtig, maar de tekst ontspruit uit het getourmenteerde Wenen. Von Hoffmansthal heeft met tegenstellingen gewerkt die uitlopen op de laatste woorden van zaligheid : uw lijden is heerlijk, uw lijden wordt onze liefde (ik parafraseer). Dat moet dan het hoogste Weense geluk zijn.

Strauss, op het toppunt van zijn kunnen, heeft een rijke partituur geschreven. Het is alsof hij een onderwerp wou waarbij hij zijn rijke woordenschat kon gebruiken. Zo is er een stuk conversatie, een deel lyrische aria, een deel komische opera en een deel liefdesduet. In al deze onderdelen, lijkt Strauss te zeggen, ben ik een meester.

Hij overgoot het geheel met een exuberante orkestratie. Ook daarin blonk hij uit als geen ander. 'Ariadne auf Naxos' groeide zo uit tot een anthologie van muziekstijlen die knipoogt naar de traditie. Strauss lonkt bijvoorbeeld naar Richard Wagner als er net zoals in diens 'Das Rheingold' drie sopranen waterwezens verbeelden. Het lange en sensuele slotduet, door het orkest naar orgastische hoogten gestuwd, verwijst dan weer duidelijk naar Wagners 'Die Walküre'. In de komische passages herken je de sfeer van Strauss' eigen 'Der Rosenkavalier'. Zo is er die ene wals die bijna cabaret wordt, zo spiritueel en guldig is hij.

Dit werk stamt uit een tijd dat een componist niet zuinig moest zijn op zijn bezetting. Hier rekende hij op een bezetting van zeventien vaak kleine rollen. Luxe dus én een uitdaging voor een hedendaags operahuis. Want hoe klein de rol ook, hij moet door uitstekende zangers verdedigd worden. Het is een opera die op een ensemble een beroep doet vol evenwaardige vertolkers. Een uitdaging dus ook voor onze tijd.

Opera Vlaanderen maakt dat helemaal waar: vocaal is er geen enkel zwak moment. Corona heeft daar een handje toegestoken. Een aantal zangers zou in de maand januari 'Tristan en Isolde' vertolken, maar dat feest ging uiteraard niet door. Zo konden ze wel ingezet worden voor deze concertante uitvoering. Carla Filipcic Holm is een indrukwekkende Ariadne. Lisa Mostin is, als gezegd, schitterend. Rondom hen een groep mannelijke zangers, van bariton tot tenor die deze twee sterren omkaderen. Dat is genieten.

Dit artistieke succes is zeker ook te danken aan dirigent Alejo Pérez. Met zwier, autoriteit en een grote muzikale gevoeligheid stuwt hij het orkest van de Opera naar een schitterende prestatie. Dat maakt van de beluistering een feest. Zo is de noodgreep omgezet in een triomf. Ik wilde tenminste één keer applaudiseren, maar dat kon niet. Deze Ariadne – een glorie en een frustratie. Ariadne klaagt over haar verblijf op een eenzaam eiland. Alle medewerkers musiceerden vanop een ander soort eiland. Maar eens komt de boot van het volle leven weer langs.